Nro 4636 *D. G. S.*

MY PREZES
i Senatorowie
WOLNEGO NIEPODLEGŁEGO I ŚCIŚLE NEUTRALNEGO
MIASTA KRAKOWA I J. OKRĘGU.

Zważywszy że zebrane dotąd doświadczenia okazały potrzebę zmienienia Rozporządzeń dotychczasowym Statutem Szkółki Parafialne urządzającym objętych, na przedstawienie Władz nadzór nad Instytutami Naukowemi mających stanowiemy co następuje:

WSTĘP.

Celem upowszechnienia nauk początkowych, wszelkiego stanu ludziom pod względem towarzyskim nieodbicie potrzebnych, założone będą w wolném mieście Krakowie i jego Okręgu według miejscowości i ludności szkoły początkowe.

Uczęszczać do nich będą wszelkiéj klassy mieszkańcy kraju bez względu na różnicę wyznań religijnych.

Następujące urządzenie oznaczy ich liczbę, fundusze, dozór, bieg nauk i karność.

Tytuł I.

O funduszach szkół początkowych.

Fundusze szkół początkowych składają:

a) Summa złp. 33,168 wyrównywająca wpływowi składek §. 2. ninieyszego Statutu, objętych uchwałą Zgromadzenia Reprezentantów z dnia 30 Grudnia 1823 r. zaręczona, dopóki nadwyżka w dochodzie z soli do Skarbu Publicznego wpływać będzie.

b) Summy przeznaczone z szczodrobliwości niektórych dobrodziejów albo też przywiązane na ten koniec do funduszów niektórych Klasztorów i Kościołów w mieście Krakowie i jego okręgu.

c) Składki od Mieszkańców dawać się mające, na przypadek gdyby fundusz pod lit. *a* wskazany ustał a z innego źródła zastąpionym nie był.

§. 2.

Co do składek w §. poprzednim wzmiankowanych, każdy oyciec rodziny równie jak każda wdowa mająca gospodarstwo, albo sprawująca jakie bądź przemysłowe zatrudnienie, czyli mają dzieci lub są bezdzietnemi, obowiązani są składać do Kassy szkół początkowych pobór roczny bez różnicy wyznawanéy religii.

§. 3.

Ilość składki tey zastósowaną będzie do zamożności Kontrybuentów, którzy mają bydź podzielonemi w tym względzie na pięć klass.

Dozór mieyscowy szkół początkowych będzie stanowił ostatecznie do któréy z klass ta lub owa osoba ma należeć.

§. 4.

Składka wynosi:

A. Od Mieszkańców Miasta Krakowa:

a) Pierwszéy Klassy	Złp.		8.
b) Drugiéy	—	—	6.
c) Trzeciéy	—	—	4.
d) Czwartéy	—	—	3.
e) Piątéy	—	—	1.

B. Od mieszkańców wsiowych i małych miast w Okręgu.

Od Pierwszéy Klassy	Złp.		6.
— Drugiéy	—	—	4.
— Trzeciéy	—	—	3.
— Czwartéy	—	—	2.
— Piątéy	—	—	1.

§. 5.

Składka w §. poprzednim wzmiankowana, płaconą będzie przeż Kontry-

buentów w dwóch połowicznych ratach i w terminach: dnia 1 Czerwca i 1 Grudnia. — Wójci sciągać ją i wnosić mają do Kassy Głównéy, gdzie zostanie zaperceptowaną jako wpływ oddzielny, z kąd odbieraną będzie przez Kassyera Szkół początkowych.

Tytuł II.

O ilości Szkół Początkowych ich mieszczeniu i Nauczycielach Szkolnych.

§. 6.

Celem zastósowania ilości Szkół początkowych do potrzeby, należy położyć różnicę pomiędzy miastem Krakowem i jego przedmieściami od reszty okręgu.

Co do miasta i jego przedmieść, będą oddzielne szkoły początkowe dla płci obojéj.

Co do szkół początkowych żeńskich, utrzymanemi zostaną będące już szkoły w klasztorach S. Jana, S. Andrzeja, Zwierzynieckim i klasztorze PP. Augustyanek na Kazimierzu, które podlegać będą ogólnym prawidłom ustanowić się mającym, co do nauk w tychże szkołach początkowych klasztornych wykładać się mających.

Oddzielne zaś będą urządzenia pensyj i szkół płci żeńskiéy wraz z szczegółową instrukcyą względem sposobu dawania nauk po pensyach i szkołach płci żeńskiéj.

Co zaś do szkół początkowych męskich, zostaną w mieście i przedmieściach:

1) N. Panny Maryi,
2) S. Anny,
3) Wszystkich Swiętych,
4) Przy kościele Ewangelickim,
5) S. Szczepana,

6) S. Floryana,

7) Bożego Ciała,

8) S. Mikołaja i szkoła podrzutków w klasztorze Sióstr Miłosierdzia.

Oprócz powyższego rodzaju szkół początkowych w mieście Krakowie i jego przedmieściach, mają bydź zaprowadzone szkoły rzemieślniczo-niedzielne cztery:

1) Przy kościele WW. Swiętych,

2) — Ewangelickim,

3) — S. Floryana,

4) — Bożego Ciała.

Prócz ogólnych zasad, objętych Statutem urządzającym szkoły początkowe, przepisane będą zasady powyższych szkół niedzielno-rzemieślniczych.

Nauczyciele szkół początkowych, oprócz dwóch Nauczycieli rysunków płatnych po złp. 500, będą Nauczycielami w szkołach

rzemieślniczo-niedzielnych, za co mieć będą wynagrodzenie osobne z funduszu szkół początkowych złp: 200 rocznie wynoszące.

Dla prędszego i łatwiejszego nauczania młodzieży rzemieślniczéj czytać i pisać, mają bydź używane metody Oliviera i Laukastra, ile te do miejscowych potrzeb zastósować się dadzą.

Do powyższych szkół przydane jeszcze będą szkoły dla młodzieży Starozakonnéj, których w mieście Kazimierzu dla chłopców będzie początkowych szkół trzy i jedna szkoła wydziałowa, a dla dziewcząt dwie szkoły początkowe.

Szkoły utrzymywane będą funduszem ze składek Starozakonnych, pod nazwiskiem szkolnych pobierających się.

Zasady w celu rozleglejszego użytku tychże szkół, są oddzielnie przepisane.

W Chrzanowie dla chłopców jedna, dla dziewcząt jedna szkoła początkowa utrzymywaną bydź ma.

§. 7.

Fundusze szczególne, dla wielu szkół początkowych już będących, lub zakładać się dopiero mających mają bydź troskliwie śledzonemi przez Dozor Główny szkół początkowych. Szczególniej zaś ten Dozór starać się będzie informować o wkładanych przez różne fundacye obowiązkach na Plebanów pod względem przykładania się do utrzymywnia szkół początkowych. Choćby zaś takowych obowiązków włożonych na Plebanów dotąd nie było, przez niniejsze urządzenie, przecież do ścisłego dozorowania prac Nauczycielskich wzywają się.

Pod względem wyszukiwania funduszów i ich ubespieczenia Dozór Główny ma się porozumiewać za pośrednictwem Kommissarza Rządowego Instytutów Naukowych z Senatem Rządzącym.

Fundusze budgetem dla szkół początkowych przeznaczone i z innych źródeł wynikające mają wpływać do Kassy Głównej, z Kassy zaś Głównej wpływać mają do Kassy szkół początkowych i będą poddanemi szczegółowemu rozporządzeniu Dozoru Głównego szkół początkowych według zatwierdzonego przez Senat Rządzący etatu.

§. 8.

Tak już będące jako też zaprowadzić się mające szkoły, winny bydź urządzone wedle przepisów jakie dla wszystkich

szkół początkowych zostaną wydanemi, a oprócz szczególnego dozoru pod którym dziś znajdują się podlegać jeszcze mają Dozorowi Głównemu.

§. 9.

Dla mieszkańców wsi będzie jedna szkoła początkowa na obwód obejmujący 220 dymów mniej lub więcej; na tej zasadzie rozłożonemi będą szkoły początkowe tak, iżby wsie do zakresu należące były ile można blisko siebie. Zakresy zaś te, Dozór Główny Rządowi zaprojektuje.

§. 10.

Nauczyciela mianuje Dozór Główny za poprzedzającym examinem mającym się odbydź w Dozorze Głównym według przepisów, jakie tenże Dozór postanowi. —

Dozor miejscowy starać się będzie ażeby mianować się mające osoby, nie trudniły się przedmiotami z powołaniem Nauczycielskiem niezgodnemi.

§. 11.

Pensya zwyczajna Nauczyciela w mieście Krakowie i jego przedmieściach będzie rocznie od Złp. 800 do 1000 Złp. W Okręgu zaś od Złp. 500 do 600. — Oprócz tego Nauczyciel mieć będzie bezpłatne mieszkanie z opałem. Nadto: Nauczyciele wiejscy mieć będą ogród do 2ch morgów miary krajowej powierzchni zajmujący, ile możności najbliżej domu szkolnego położony.

§. 12.

Gdy w mieście nie można wyznaczyć Nauczycielowi ogrodu, dla tego ma wyższą od Nauczyciela szkoły na wsi pensyą.

§. 13.

Gdzieby nie było domu na szkołę przeznaczonego, takowy bezzwłocznie wystawić tam należy. Dóm ten składać się ma z jednej wielkiej izby na szkołę, z jednej mniejszey dla Nauczyciela, z izby do sypiania tudzież kuchni i piwnicy, w budowie tej należy się stósować do urządzeń jakie były w tym względzie za Rządu Xięstwa Warszawskiego postanowionemi.

§. 14.

Szkoła ma bydź ile można w pośródku obwodu właściwego. — Pan włości lub Instytut przeznaczy mieysce na dom i ogród. — W dobrach zaś narodowych Rząd mieysce oznaczy.

§. 15.

Koszta wybudowania domu szkolnego iako i opatrywanie w utensylia, tudzież

na reparacye, podeymuią mieszkańcy do zakresu szkolnego należący, na zasadzie i w stósunku składek szkolnych w §. 4tym oznaczonych, do tego dodaje dziedzic włości grunt pod szkółkę i ogrod szkolny, a mieszkańcy zakresów dostarczaią bezpłatnie robocizny ciągłéy i pieszéy.

Dozór Główny za pośrednictwem Kommissarza Rządowego przedstawia Senatowi Rządzącemu mieysce gdzie się lokale szkolne potrzebnemi okażą.

§. 16.

Kassyer, Sekretarz i Wizytator będą z funduszów szkół początkowych wynadgradzanemi, z resztą członki tak Dozorów mieyscowych jak i Dozoru Głównego sprawować będą urzędowanie bezpłatnie.

Tytuł III.

O Nadzorze Szkół początkowych.

§. 17.

Naywyższy Nadzór Szkół początkowych należéć będzie w przedmiotach naukowych do Wielkiey Rady Uniwersytetu; w ekonomicznych zaś do Senatu Rządzącego za pośrednictwem Kommissarza Rządowego.

§. 18.

Pod zwierzchnictwem Senatu Rządzącego ustanowiony będzie Dozor Główny szkoł początkowych w mieście Krakowie i jego okręgu złożony z Członków następujących:

1) Z Scholastyka lub innego Kanonika Katedralnego Krakowskiego przez Senat Rządzący mianowanego.

2) Z 4ch Professorów 4ch Wydziałów Uniwersytetu.
3) Z Prorektora Liceum Stej Anny.
4) Z Dyrektora szkół technicznych.
5) Z Wizytatora szkół początkowych.
6) Sekretarza Dozoru Głównego z głosem doradczym. Pięciu członków potrzeba do stanowienia. Na każdem jednakże posiedzeniu Dozoru Głównego Wizytator i Sekretarz winien bydź obecnym.

§. 19.

Dozór Głowny obowiązany będzie wglądać równie w przedmioty naukowe, karność, jak i w przedmioty administracyjne. Każe sobie podawać wykazy tyczące się postępu naukowego, zachowania przepisów i karności Instytutów naukowych swej Władzy podległych, tak

2

Dozorom miejscowym, jako też swemu Wizytatorowi, w epokach jakie Mu się zdawać będą, urządza przepisy składek i rozstrzyga wynikające stąd sprzeczki, równie jak i z rozkładu jakichbądź kosztów budowy lub reparacyi, nakoniec wszystko co się tycze szkół początkowych, do niego w drugiej Instancyi należy.

W przedmiotach karności Nauczycieli szkół początkowych, pierwsza decyzya i wyrokowanie należeć będzie do Dozoru Głównego, którego decyzyą uciążony Nauczyciel może się udać w drodze rekursu za pośrednictwem Kommissarza Rządowego do Senatu Rządzącego, a to w terminie dni 8miu rachując od daty doręczenia mu decyzyi Dozoru Głównego.

Dozorowi temu pomocą będzie Kassyer akademicki, Sekretarz i Wizytator, którzy

jak wyżej z funduszu szkół początkowych płatnemi będą.

Dozór będzie także miał oddzielną swą kancellaryą utrzymywaną z Kassy szkół początkowych mieścić się mającą w gmachach akademickich.

§. 20.

Dozór miejscowy szkół początkowych będzie tam, gdzie się znajduje szkoła a przynajmniej w parafii do której wspomniona szkoła należy; — Składać się będzie:

1) z Plebana parafii lub Jego, Zastępcy jako Prezydującego.

2) z Wójta Gminy miejscowéj, odpowiedzialnego za wykonanie wszelkich Rozporządzeń Dozorom miejscowym ogólnemi przepisami lub szczególnemi Władz wyższych poleceniami udzielanych.

3) z Dziedzica włości jeżeli się znajduje tam gdzie jest szkoła założona.

4) z trzech Obywateli wybranych z gmi-

ny szkólnej którzy sprawować mają ten urząd bezpłatnie i dożywotnie.

§. 21.

W mieście Krakowie i jego przedmieściach Dozory miejscowe szkół wzmiankowanych §. I. Tyt. II. składać się będą:

1) z Plebana Parafii lub jego Zastępcy jako Prezydującego.

2) z Wojta gminy miejscowej, odpowiedzialnego jak w §. 20 powiedzianém zostało.

3) z trzech Obywateli wybranych przez gminę szkolną którzy zostawać będą w urzędzie dożywotnie.

§. 22.

Dozor miejscowy zgromadzać się będzie w domu szkolnym pod prezydencyą Plebana.

Posiedzenia i przedmioty narad w księdze na to przeznaczonej zapisywane będą i podpisywane przez obecnych członków. — Dozór miejscowy jest pierwszą

Instancyą w przedmiotach tyczących się szkół początkowych.

Szczególniej zaś zostaje Mu polecone czuwanie nad pilnością równie jak moralnością Nauczycieli i uczniów, obowiązkiem także Jego będzie nie przestawać na wykazach lub świadectwach Nauczycieli; lecz ile można uczęszczać do szkół dla przekonywania się dostatecznego o postępie uczniów tudzież przyzwoitości obejścia się i sposobie nauczania z strony Nauczyciela.— O czém wszystkiem winien będzie zdawać sprawę Dozorowi Głównemu w epokach od Niego naznaczonych; w wypadkach zachodzących kollizyi i nieporozumień między Dozorem miejscowym a Nauczycielem, lub w inném każdem wydarzeniu, Dozor Główny dla załatwienia takowych zsyłać będzie swe-

go Wizytatora na grunt. Tak do tych jako też innych attrybucyj i obowiązków Wizytator otrzyma z strony Dozoru Głównego stósowną instrukcyą.

§. 23.

Dla wglądania w szkoły z ce po klasztorach i pensyach płci żeńskiej w mieście, zaproszonemi będą kilka znakomitszych Dam od Dozoru Głównego.

Tytuł IV.

O biegu nauk w szkołach początkowych

§. 24.

W szkołach początkowych W. Miasta Krakowa, rok szkolny zaczyna się od 1 Października i trwa do dnia 15go Lipca; w ciągu wakacyj przez Mąc Sierpień i Wrzesień uczniowie w dni niedzielne ka-

żdego tygodnia zbierać się będą do szkoły dla czynienia powtarzań tego, czego się uczyli.

§. 25.

Nauki dawane będą w półroczu letnim to jest: od Wielkieynocy do S. Michała od godziny 8 do 11 rano, a od 3 do 5 popołudniu — zaś w półroczu zimowem to jest od S. Michała do Wielkieynocy od godziny 9 do 12 rano, a od 2 do 4 po południu.

§. 26.

Oprócz Swiąt uroczystych i dni Niedzielnych mieć będą dzieci odpoczynek.

a) Od Srody przed Wielkanocą do Srody po Wielkieynocy.

b) Od Soboty przed Zielonemi-świątkami do Środy po Zielonych swiątkach.

c) Od wigilii Bożego Narodzenia do pierwszego dnia po Nowym roku.
d) Trzy dni ostatków.
e) W każdą Srodę i Sobotę po południu.

§. 27.

W innych Szkołach początkowych okręgów Wieyskich, czas do nauk przeznaczony §. 25 poczynać się będzie z dniem 1 Października, a kończyć z dniem ostatnim Maja; w ciągu Miesięcy od 1go Czerwca aż do ostatniego Września uczniowie po wsiach zbierać się będą w Niedzielę i Swięta celem czynienia z Nauczycielami powtórzeń.

§. 28.

Ażeby zaś powyższe rozporządzenie odpowiedziało potrzebie wielu rodziców po wsiach mieszkających, którzy używa-

ją naymłodsze nawet dzieci do posług gospodarskich, należy Dozorom mieyscowym pilnować ażeby dzieci uczęszczały do szkoły bezpszerwanie w godzinach im oznaczonych.

§. 29.

Każde dziecię bez różnicy wyznania lub religii, powinno uczęszczać do szkół początkowych jak tylko rok siódmy wieku swego ukończy. Chodzić zaś ma przez czas nieograniczony dopóty, dopóki nieuzyska od Dozoru miejscowego autentycznego świadectwa przez Wizytatora szkół potwierdzonego, iż umie dobrze czytać i pisać w języku polskim i zna rachunek przynajmniéj do reguły trzech.

§. 30.

Szkoły tylko początkowe wiejskie będą dla obojéj płci; lecz po skończonym

roku dziesiątym wieku swego, dziewczęta niebędą mogły chodzić do szkół męskich.

§. 31.

Dozór Główny starać się będzie we wsiach zwłaszcza ludniejszych o Nauczycielki; w samychże nawet żonach Nauczycieli, któreby uczyć mogły dziewczęta szycia, robienia pończóch i innych robót kobiecych. Nauczycielkom tym wyznaczone będą za to pewne wynagrodzenia z funduszu oszczędności szkół początkowych.

Pensya Nauczycielek będzie od złpol: 100 do 150, podług stopnia kwalifikacyi i kładzionych zasług.

§. 32.

W szkołach początkowych wiejskich, nabywać będzie młodzież pierwszych na-

ukowych wiadomości, do potrzeb przyszłego powołania ile możności zastósowanych podług już dawniéj przepisanego z dnia 16 Października 1808 r. regulaminu jako to:

1. Nauki religii i moralności,
2. Czytania drukowanego i pisanego polskiego charakteru,
3. Pisania,
4. Rachunków na pamięć, z cyframi do reguły trzech włącznie, a wiadomością o wagach, miarach i monetach,
5. O zachowaniu zdrowia,
6. Wiadomości rolnicze i ogrodnicze

a to wedle książek i dzieł wskazanych, które dla wszystkich szkół winny bydź jednostajnemi. Obowiązkiem zaś będzie Dozoru Głównego przedstawić Rządowi do zatwierdzenia rzeczone książki elementarne.

§. 33.

Co do nauczania początków religii katolickiéj, rozumie się samo z siebie, iż dzieci innych religij lub innych wyznań chrześcijańskich należeć do tego niebędą, chybaby tego sami ich rodzice wyraźnie żądali.

§. 34.

Nauczanie to początków religii, będzie poruczone szczególnemu dozorowaniu Plebana parafii, od którego także zależeć ma oznaczenie do jakiego stopnia Nauczyciel będzie mógł dzieciom tę naukę wykładać, a od jakiego przez samegóż Plebana ma bydź objaśnianą.

Dozór Główny przeznaczy książkę do naukii religii, która jednostajnie po wszystkich szkołach parafijalnych przez Nauczycieli używaną będzie.

§. 35.

Nauczyciele szkółek tak miejskich jako też wiejskich, za pośrednictwem Plebana parafii dołożą starania, aby ich uczniowie dorośléjsi, w czasie przepisanym od Władzy kościelnéj, byli należycie przygotowani do spowiedzi i takową odbyli.

§. 36.

W szkołach początkowych M. Krakowa i jego przedmieść, następujące nauki mają bydź dawane:

1. Nauka religii i moralności,
2. Nauka pisania i czytania drukowanych
3. i pisanych charakterów polskich.
4. Nauka rachunków na pamięć i cyframi do reguły trzech włącznie.
5. Nauka zdrowia,
6. Krótka wiadomość o rzeczach do rze-

miósł i handlu należących, o miarach, wagach i monetach,

7. Rysunek techniczny,

8. Jeografija.

Wymienione tu przedmioty, dawane będą jak w art: 3 jest powiedzianem wedle książek elementarnych przez Rząd zatwierdzonych.

Na wyraźne żądanie osób, dzieci do szkoły oddających, wolno będzie Nauczycielom podejmować się dawania tymże dzieciom lekcyj języka łacińskiego, i niemieckiego w godzinach mimoplanowych, do czego jednakże potrzebném jest od Dozoru Głównego upoważnienie z wyrażeniem dozwolonych przedmiotów, za które to oddzielne poświęcenie, pobierać mogą wynagrodzenie stósowne do umowy z rodzicami co do każdego przedmiotu zawartéj.

§. 37.

Każda szkoła początkowa w wolném mieście Krakowie i jego Okręgu, oprócz książek przepisanych dla uczniów przez Dozór Główny i przez Rząd zatwierdzonych, powinna mieć potrzebne książki przez tenże Dozór na przyszłość wskazanémi bydź mogące. Tymczasowo zaś biblijoteka szkoły początkowéj, ma się składać z książek następujących:

1. Ewangelij na Niedziele i święta,
2. Zbiór nauki Chrześcijańskiéj,
3. Nauka początkowego czytania,
4. Nauka czytania, pisania i rachunków,
5. Tabella do czytania,
6. Wzory pisania dla szkół początkowych,
7. Instrukcya dla Nauczycieli elementarnych względem ich stanu i obowiązków.

8. Nauka zdrowia.
9. Nauka dla włościan.

Tytuł V.

O środkach skłaniających dzieci do uczęszczania do szkół początkowyvh.

§. 38.

Nietylko przykładanie się do nauki, lecz i pilne do szkół początkowych uczęszczanie, nadawać będzie prawo do nagród przez Dozór Główny oznaczonych, a przy każdym examinie rozdawać się mających.

§. 39.

Tenże Dozór oznaczy przedmioty nagród, liczba których nieprzejdzie pięciu na każdą szkołę, a wartość ich pieniężna

w ogóle, niema przenosić ośmiu złotych na każdą szkołę początkową.

Rozdawanie nagród należeć będzie do Dozoru miejscowego, jako mogącego najlepiéj sądzić który z uczniów najwięcéj na nie zasługuje.

§. 40.

Uczęszczanie regularne do szkół, winno będzie bydź ściśle dopilnowanem. Nauczyciele i Dozory miejscowe, będą się starać przez przytaczanie pobudek moralnych i łagodne napomnienie zniewalać młodzież, ażeby ta bez powodów dostatecznie usprawiedliwiających, nauki nieprzerywała.

§. 41.

Nauczanie prywatne w domach rodziców jest w ogólności pozwoloném, lecz

pomimo tego, dzieci mieszkańców wiejskich będą podlegać examinowi publicznemu szkół początkowych, a rodzice ich płacić będą składki oznaczone w tytule I. niniejszego statutu.— W żadnym zaś razie niewolno Nauczycielom używać uczniów do posług domowych, lub żądać oddzielnego wynagrodzenia za godziny nauczania w szkole.

Tytuł VI.

Obowiązki Nauczycieli szkół początkowych.

§. 42.

Pierwszą powinnością każdego Nauczyciela jest starać się nauką, i własnym przykładem prowadzić młodzież szkolną do religii, bogobojności, poczciwości, pra-

cowitości, trzeźwości, ochędóstwa i uległości dla przełożonych Władz, a odwodzić ją od zaciągania szkodliwych nałogów.

W szczególności obowiązani są:

1) W każdą Niedzielę i święta prowadzić młodzież do kościoła z rana na mszą Śtą.
2) Tak przed południem jako też po południu zaczynać i kończyć naukę głośnem odśpiewaniem z dziećmi przepisanych modlitw.
3) Zaszczepiać w dzieciach, wszelkie cnoty Chrześcijańskie i ich zachowania ściśle pilnować.
4) Ostrzegać dzieci o szkodliwości wad i nałogów, a mianowicie pijaństwa, lenistwa, nieochędóstwa korzystając zręcznie z wydarzających się przypadków i okazując w istocie nieszczęśliwe skutki najczęściej już nienadgrodzone.

§. 43.

Mają bydź zawsze obecni w szkole w godzinach na nauki przepisanych; wolno Im jednak używać w pomoc uczniów dorośléjszych czytać i pisać umiejących, którzyby początkujących młodszych poznawania i składania liter z własnym pożytkiem uczyli.

W razie istotnej potrzeby oddalenia się od obowiązków, lub choroby, Nauczyciel szkoły przedstawić powinien Dozorowi miejscowemu Zastępcę.

§. 44.

Każdy Nauczyciel obowiązanym będzie utrzymywać kontrollę i listę sprawowania się uczniów, stósownie do przepisów szczególnych od Dozoru Głównego odebranych.

§. 45.

Co pół roku, a mianowicie przy końcu miesiąca Lutego i Czerwca, składać będzie Dozorowi Głównemu rapport przepisany. Rozkład Nauk przez Dozor Główny wydać się mający, ma bydź przybity na ścianie i ściśle dopełniany. Wolno go jednak będzie zmienić dla słusznych jakich przyczyn, lecz za zniesieniem się z Członkami Dozoru miejscowego; o czém jednak Dozorowi Głównemu rapport złożonym bydź winien, którego postanowienie w tej mierze wypełnionym bydź powinno.

§. 46.

Uczący w nauczaniu mieć będzie cierpliwość i ojcowską łagodność, winien się przejąć duchem prawdziwie Nauczyciel-

skim; przy napominaniu i karaniu wstrzymywać się ma od wszelkiej oburzającej ostrości, od słów obelżywych lub poniżających.

§. 47.

Powtarzane zdrożności po bezskutecznem napomnieniu, skoro takowe za większe wykroczenia n. p. wzięcie jakiéj rzeczy, ciągły upor, bezczelne kłamstwo, i t. p. zboczenia sposobem zawstydzenie przynoszącym nastąpiło; Nauczyciel doniesie rodzicom lub opiekunom w celu zupełnego ich wykorzenienia.

§. 48.

Nauczyciel tak się sprawować powinien, ażeby sobie zjednał powszechny szacónek, unikać ma wszelkich wad upadlających, tudzież nieprzyzwoitych za-

baw, starać się ażeby równie przykładem jak nauką był użytecznym gminie szkolnej.

§. 49.

Powyższe obowiązki Nauczycieli szkół początkowych dążące do rozszerzania potrzebnych każdemu stanowi wiadomości, wymagają należytego i gruntownego usposobienia Nauczycieli do tychże szkół przeznaczać się mających; gdy szczupłość funduszów nie pozwala zaprowadzić ku powyższemu celowi oddzielnych Instytutów, Dozór Główny dołoży wszelkiego starania aby młodzież chcąca się poświęcić Nauczycielstwu szkół początkowych, kształciła się do tego powołania według postanowień, które Dozor Główny w tym celu przepisze. Dla spełnienia zaś powyższego zamiaru będzie uposarzenie z funduszu szkół początkowych na trzech

kandydatów po Złp. 300 dla każdego rocznie.

Treścią przyszłego urządzenia Instytutu przygotowawczego dla Nauczyciela szkół początkowych w wolném miescie Krakowie i jego okręgu będą następujące zasady.

1) Kandydat zgłaszający się do tej posługi Nauczycielskiej powinien mieć przynajmniej lat 22 skończonych, bydź wolnym od chorób przeszkadzających uczeniu, i posiadać przynajmnięj świadectwo zaletnie z ukończonych nauk klassy 4tej Lyceum Krakowskiego; obowiązanym również będzie uskutecznić examen wstępny przed Delegacyą Dozoru Głównego. Po dopełnieniu tych warunków:

2) Przez Dozor Główny będzie na kandydata i od chwili przyjęcia obowiązków przez lat dwa ma pobierać z kas-

sy szkół początkowych stipendium po Złp. 300 rocznie ratami miesięcznemi.

3) W ciągu tych dwóch lat kształcić się będzie tak przez własne usiłowanie w naukach przepisanych, jak równie obowiązany pracować przy jednej z szkół początkowych miejskich, w której dla wprawy i praktycznego usposobienia się do przyszłego swego powołania będzie obecnym w czasie udzielania nauk przez Nauczyciela, lub w jego obecności takowe ma udzielać. Prócz tego kształcenie się przed wszystkiemi innemi kandydatami, mieć będą pierwszeństwo w nauce muzyki i śpiewów kościelnych w instytucie tak zwanym bursą kapeli muzyki przy kościele Stej Anny ustanowioną.

4) Kształcenie moralne kandydatów na Nauczycieli szkół początkowych porucza się szczególniej dozorowi Wizytatora tychże szkół, i ma polegać głównie na prawdziwem przejęciu się religiją, na należytém zachowaniu jej obrzędów i nauce moralnej objaśnionej przykładami.

5) W naukowym względzie nad którym Wizytator również czuwać jest obowiązany, kształcić się mają w następujących przedmiotach:

a) W nauce religii i moralności.
b) w języku polskim,
c) w początkach języka Łacińskiego,
d) w formowaniu charakteru pięknego i czytelnego pisma,
e) w rachunkach do reguły trzech z odmiennemi jej gatunkami z wprawą do rozwięzywania z pamięci zadań lżejszych,

f) w nauce o zachowaniu zdrowia i człowieka uważanego w względzie fizycznym,

g) w jeografii i historyi naturalnej ile cel przyszłego ich przeznaczenia wymaga,

h) w nauce śpiewu, ze znajomością figurału i grania na organach,

i) w rysunkach technicznych.

k) w wiadomościach rolniczych i ogrodniczych.

6) Po dwóch latach w powyższy sposób odbytego ukształcenia gdy złożą examen przed Delegacyą Dozoru Głównego, wydane im będzie świadectwo tak z moralnego sprawowania się, jako też posiadanych a powyżej wskazanych nauk.

7) Kandydaci szkół początkowych przed wszystkiemi innemi o posadę do tychże szkół ubiegającemi się, mieć będą do

posad wakujących pierwszeństwo.— Kandydat atoli pobierający stipendium winien złożyć zapewnienie jako wywięzując się Rządowi krajowemu, za daną pomoc w ukształceniu się, przez pewną liczbę lat uczyć będzie nie odrywając się do innego powołania. — Dozór Główny zarządzi ażeby pobierający stipendium cwiczył się przy zdatnym Nauczycielu, a gdy się usposobi, iżby w przypadku choroby Nauczyciela, zastępował go, wedle zalecenia od Dozoru Głównego otrzymanego.

Tytuł VII.

Obowiązki uczniów.

§. 50.

Dozor Główny wygotuje oddielne rozporządzenie mające służyć za wskazówkę

wszystkim Nauczycielom szkół początkowych, do kierowania czynnościami uczniów tak wewnątrz szkoły jako i za szkołą. W powszechności: uczeń mający nałogi niebespieczne, i któryby pomimo wszelką usilność Nauczyciela w natchnieniu w niego lepszych sentymentów nie był do poprawienia, jako niegodzien opieki Rządu winien bydź ze szkoły oddalonym. Co jednak i w tym ostatecznym przypadku tylko za wiedzą Wizytatora nastąpić będzie mogło.

Tytuł VIII.

Urządzenie ogólne.

§. 51.

Przepisy zawarte w Statucie pod dniem 11 Lipca 1817 roku wydanym, jako przez

niniejsze urządzenie zastąpione moc swą utracają.

Wykonanie niniejszego Rozporządzenia, które w Dzienniku Praw zamieszczoném bydź ma Władzom krajowym edukacyjnym, a w szczególności Dozorowi Głównemu szkół początkowych zalecamy.

Działo się na posiedzeniu Naszém w sali Obrad Senatu dnia siódmego Października tysiąc ośmset trzydziestego czwartego roku.

Prezes Senatu
WIELOGŁOWSKI.

(M.P.) Sekr. Jlny Senatu
DAROWSKI.

Nowakowski Sekr. Ex. Sen.